

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 20 juni 2016

Mål nr

T 3593-14

KLAGANDE

CP

Ombud: KO

MOTPART

MB

Ombud: Advokat BT

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2014-06-09 i mål T 2011-13

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i själva saken och ogillar MBs talan.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom också i fråga om rättegångskostnader på så sätt att CP befrias från skyldigheten att ersätta MB för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förpliktar MB att ersätta CP för rättegångskostnader i

- tingsrätten med – rätt räknat – 111 875 kr, varav 91 875 kr avser ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från den 28 juni 2013,
- hovrätten med 25 000 kr, avseende ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från den 9 juni 2014, och
- Högsta domstolen med 12 500 kr, avseende ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

CP har yrkat att Högsta domstolen ogillar MBs talan. Han har vidare yrkat att Högsta domstolen dels befriar honom från skyldigheten att ersätta MB för hennes rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten, dels tillerkänner honom ersättning för rättegångskostnader i dessa instanser med där yrkade belopp.

MB har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. MB och CP var de enda bolagsmännen i M i Vellinge Handelsbolag. Bolaget försattes i konkurs som avslutades utan överskott. Före och under konkursförfarandet infriade MB med egna medel skulder som bolaget hade. De totala betalningarna uppgick till 223 885 kr.
2. MB har väckt talan mot CP och yrkat att han ska utge ersättning med 111 943 kr, motsvarande hälften av det belopp som MB har betalat för att infria bolagets skulder. Som grund för sin talan har hon anfört att CP som bolagsman är solidariskt ansvarig för bolagets skulder enligt 2 kap. 20 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag och att hon därför har rätt att av honom regressvis få betalt för hälften av vad hon har utgett. CP har invänt att MB är förhindrad att kräva betalning av honom och anfört bl.a. att hans ansvar för hennes utgifter är begränsat enligt 2 kap. 12 § handelsbolagslagen.
3. Tingsrätten förpliktade CP att till MB betala 111 943 kr och ränta. Enligt tingsrätten var bestämmelsen i 2 kap. 12 § handelsbolagslagen inte tillämplig eftersom bolaget hade upphört sedan konkursen avslutats. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Frågan i målet

4. Målet gäller frågan vad som krävs för att en handelsbolagsman som före och under bolagets konkurs har betalat bolagets skulder ska ha rätt till kompensation av annan bolagsman.

Allmänt om det interna bolagsförhållandet

5. Av 1 kap. 1 § handelsbolagslagen följer att ett handelsbolag förutsätter ett bolagsavtal. Genom detta bestäms bolagsmännens inbördes rättigheter och skyldigheter.

6. Av 2 kap. framgår att en bolagsman ska tillgodoräknas skäligt förvaltningsarvode och ränta på insats som finns kvar i bolaget vid räkenskapsårets början och i princip har rätt att från bolaget få betalning för dessa poster samt för sin andel av det överskott som finns. Bolagsmannen har också rätt att få ersättning från bolaget för fordran på grund av utgifter för bolagets räkning.

7. Av 2 kap. 11 § följer att en bolagsman inte är skyldig att tillskjuta bolaget medel utöver vad som är avtalat mellan bolagsmännen. En bolagsman har inte heller rätt att utan övriga bolagsmäns samtycke öka sin kapitalinsats utöver vad den ska vara enligt avtalet (10 §). Däremot svarar bolagsmännen enligt 2 kap. 20 § solidariskt för bolagets förpliktelser. En bolagsmans skyldigheter i förhållande till bolagets borgenärer är alltså desamma som bolagets skyldigheter. Skulle en bolagsman på grund av sitt medansvar infria en bolagsskuld föreligger en rätt för bolagsmannen att regressvis bli ersatt ur bolagets medel.

Bolagsförhållandets avveckling

8. En avveckling av bolagsförhållandet mellan bolagsmännen kräver dels att bolaget likvideras, dels att bolagsmännens mellanhavanden avseende bolaget slutregleras genom skifte. Ett handelsbolag betraktas som upplöst när skifte har skett. Skiftet innebär en slutreglering av det inbördes förhållandet mellan

bolagsmännen, där bolagsmännens andelar av behållningen i bolaget fördelas. En bolagsman som vid skiftet har en negativ kapitalandel ska tillskjuta medel för att reglera underskottet. Den bolagsman som i stället har en positiv kapitalandel har rätt att inom ramen för skiftet bli gottgjord för detta.

9. Har handelsbolaget försatts i konkurs och finns det ett överskott i konkursen, ska bolaget träda i likvidation och skifte ske (jfr p. 8). Först när så har skett anses bolaget som juridisk person upplöst (se 2 kap. 44 § andra stycket). Med skiftet är också bolagsmännens inbördes förhållanden avklarade. Har konkursen avslutats utan överskott är bolaget redan med det upplöst som juridisk person (se samma lagrum). Det innebär emellertid inte att bolagsmännens inbördes förhållanden är avklarade. En slutreglering av dessa förhållanden förutsätter således ett skifte (se t.ex. Stefan Lindskog, Lagen om handelsbolag och enkla bolag, 2 uppl. 2010, s. 768 f.).

Rätten att göra gällande fordran mot annan bolagsman

10. Enligt 2 kap. 12 § har en bolagsman under bolagets bestånd inte rätt att mot någon annan bolagsman göra gällande fordran på grund av utgifter för bolagets räkning, fordran på förvaltningsarvode eller fordran på ränta på insats. Begränsningen gäller för i princip alla fordringar som har sin grund i bolagsförhållandet. Den gäller alltså även när en bolagsman mot bolaget har ett regressanspråk till följd av att han eller hon har infriat en bolagsskuld (se t.ex. Håkan Nial och Carl Hemström, Om handelsbolag och enkla bolag, 4 uppl. 2008, s. 135 f. och Lindskog, a.a., s. 336).

11. Ett handelsbolag består i den mening som avses i 2 kap. 12 § i princip till dess det efter likvidation upplöses i samband med skifte (jfr p. 8). Det gäller även efter överskottskonkurs (jfr p. 9). När bolaget upplöses efter underskottskonkurs sammanfaller emellertid inte bolagets upphörande som juridisk person (som inträffar vid konkursens avslutande) med en slutreglering mellan

bolagsmännen (som sker genom ett efterföljande skifte). Det väcker frågan om vad som är styrande vid tillämpningen av 2 kap. 12 §. Av betydelse i det hänseendet är bestämmelsens syfte.

12. Regleringen i 2 kap. 12 § tillkom i samband med att handelsbolagslagen infördes år 1981. I lagförarbetena konstaterades att en förvaltande bolagsmans villighet att för bolagets räkning göra arbetsinsatser eller kapitalutlägg kunde minska om bolagsmannen inte redan under bolagets bestånd kunde utkräva ersättning av medbolagsmännen om bolagets medel inte räckte till. Samtidigt konstaterades med gillande att man i den rättsliga doktrinen och i rättspraxis hade intagit ståndpunkten att bolagsmannen inte skulle ha rätt att vända sig mot annan bolagsman, eftersom det i fall där bolaget saknade likvida medel fanns ett önskemål om att frammana försiktighet i förvaltningen och förmå en förvaltningsberättigad bolagsman till samråd med övriga bolagsmän innan bolagsmannen vidtog förvaltnings-åtgärder som innebar eller medförde större utgifter. Det ansågs vidare mest praktiskt att samma regel skulle gälla såväl före som under ett likvidations-förfarande. En fordran skulle därför kunna göras gällande först vid bolagets ”upplösning”. (Se prop. 1979/80:143 s. 117.) Detta förbehåll uttrycktes i paragrafen med formuleringen ”under bolagets bestånd”.

13. Uttalandena i lagförarbetena får närmast förstås på det sättet att en bolagsmans fordringar som har sin grund i bolagsförhållandet ska kunna beaktas först vid en slutreglering av bolagsmännens mellanhavanden, dvs. ett skifte, där bolagsmännens eventuella betalningsskyldighet mot övriga bestäms med hänsyn till bolagsmännens samlade anspråk med avseende på bolaget. Skulle en bolagsman mot sina medbolagsmän få göra gällande en fordran hos bolaget utanför en sådan slutreglering, skulle detta kunna leda till att medbolagsmännen i sin tur fick regressanspråk mot övriga, vars storlek inte alltid är möjlig att bestämma eftersom anspråken kan vara beroende av bl.a. fördelningen av det egna kapitalet i bolaget (jfr Lindskog, a.a., s. 335).

14. Slutsatsen av det anförda är att en bolagsman som har betalat en bolags-skuld saknar rätt att på grund av betalningen göra en fordran gällande mot någon annan bolagsman annat än som en del i den slutreglering som ska ske när det interna bolagsförhållandet avvecklas genom skifte. Att bolagets rättspersonlighet vid underskottskonkurs upphör redan vid konkursens avslutande saknar betydelse för tillämpningen av 2 kap. 12 §. Det sagda utgör dock inte hinder mot att bolagsmännen i enlighet med 2 kap. 1 § andra stycket, uttryckligen eller konkludent, avtalar om att regress får göras gällande under bolagets bestånd, dvs. före slutreglering genom skifte.

Bedömningen i detta fall

15. Av utredningen i målet framgår inte att någon slutreglering i form av skifte har skett eller att parterna har kommit överens om en rätt till inbördes regress mellan bolagsmännen utan hinder av 2 kap. 12 § handelsbolagslagen. MBs anspråk på kompensation för de utlägg hon har haft i och för bolaget kan därför, som målet föreligger, inte vinna bifall. Hennes talan ska alltså ogillas.

16. Vid denna utgång ska CP tillerkännas ersättning för rättegångskostnader i alla domstolsinstanser. Den yrkade ersättningen är skälig.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström,
Johnny Herre (referent), Lars Edlund och Sten Andersson
Föredragande justitiesekreterare: Ricardo Valenzuela